

פריצת דרך הומניסטית ומדעית

"עוצמות" – שילוב אקדמי בן 3 שלבים
לבוגרים עם מוגבלות שכלית

הקתדרה לחקר וקידום כושר ההשתנות ע"ש מצי'דו
פרוייקט עוצמות בשיתוף עמותת עת"ד העמותה הישראלית לתסמונת דאון

יו"ר: פרופ' חפציבה ליפשיץ

The Separate Model - העשרה אקדמית מותאמת - שלב א'

סטודנטים עם מוגבלות שכלית עם וללא תסמונת דאון, מגיעים לביה"ס לחינוך ביבר אילן ליום לימודים בן 4 שעות. הקורסי הלימוד: מבוא לפסיכולוגיה, מבוא לסוציולוגיה, סנגור עצמי, ספריה ומחשבים מותאמים לרמתם. המרצים הם סטודנטים לתואר שני בהתמחות במוגבלות שכלית בביה"ס לחינוך.

The Hybrid Model שלב ב': שילוב קבוצתי בסמינריון עם סטודנטים רגילים

סטודנטים עם מוגבלות שכלית משולבים בסמינריון מחקרי לתואר ראשון במגמה לחינוך מיוחד בביה"ס לחינוך "התבגרות ובגרות בקרב אנשים עם נכות התפתחותית" יחד עם הסטודנטים הרגילים (המרצה - פרופ' חפציבה ליפשיץ). מתקיימת למידת עמיתים. האוריינטציה היא מחקרית, הסטודנטים עם המוגבלות לומדים מהו מחקר, ומעבירים שאלוני דימוי עצמי, חוללות עצמית לחבריהם. הסטודנטים הרגילים מבצעים את הניתוחים הסטטיסטיים. ניתוח השאלונים והאינטרפרטציה נעשית במשותף ע"י שתי הקבוצות.

שלב ג': שילוב מלא בקורסים רגילים Full Inclusion Model

ששה סטודנטים עם מוגבלות שכלית עם וללא תסמונת דאון משולבים ויסימו בסוף שנת תשע"ח 32 נקודות זכות (מתוך 64 נקודות הנדרשות לתואר ראשון). הסטודנטים רשומים כשומעים חופשיים עם זכות בחינה, מעמד המקנה קרדיט אקדמי על ביצוע מבחנים ועבודות. הסטודנטים עם המוגבלות מלווים במנשישים אקדמיים תוך כדי הלימוד בקורסים ובביצוע מבחנים ועבודות וכו'. הסטודנטים לומדים להכין ולהציג פרזנטציות מדעיות בכל הקורסים, הם מבצעים עבודות ומשתתפים במבחנים. צוות עוצמות פיתח שיטה ואסטרטגיות לביצוע מבחנים רב ברירתיים.

ממצא	קודים אקדמי	להלן פירוט הקורסים שנלמדו עד כה ונקודות הקודים:
ד"ר סיגל עדן	2	מבוא לחינוך מיוחד - חינוך
ד"ר דליה טל	1	אתגר שכלי - חינוך
ד"ר סיגל עדן	1	מחשבים בחינוך מיוחד - חינוך
ד"ר שושנה בן-טוב	2	מבוא לחינוך בלתי פורמלי
ד"ר אסתי איזמן	2	מבוא לתורת החינוך וההוראה - חינוך
ד"ר אסתי איזמן	1	כושר השתנות קוגניטיבי - חינוך
ד"ר אסתי איזמן	1	שילוב הילד בעל הצרכים המיוחדים - חינוך
הרב ישראל סמט, הרב פרוץ יצחק קראוס, רונלי ניסים ואתאל ליפשיץ ז"ל	4	יהדות /חברותא- המדרשה לבנות
דר רבקה רביב	1	מבוא לתנ"ך
ד"ר רקפת דלמן	4	עברית
רוני כהן	4	מחשבים
דר אורלי תורגמן	2	מבוא לסוציולוגיה - החוג המשולב
ד"ר אסתי איזמן	1	תשע"ט הילד בעלי שיתוק מוחין - חינוך
דר ענת קסירר	1	מבוא לאוטוטיזם - חינוך
דר אלה קורן	2	החברה בישראל - החוג המשולב
דר רחל קולדני	1	מוסיקה בתרבויות העולם - מוסיקולוגיה
	31	סה"כ

עוצמות: מעבדת מחקר

מוח

מחקרי קוגניציה חברתית

אינטליגנציה רגשית
ומוטיבציה -
ס. גיבלי, ח. ליפשיץ

אינטראקציות בין
סטודנטים רגילים
לסטודנטים עם מוגבלות
שכלית -
ד. טל, ש. ניסים

ניהול קונפליקטים -
ד. כהן, א. איזמן, ח. ליפשיץ

מחקרי עמדות

עמדות סטודנטים רגילים
כלפי סטודנטים משולבים
- נ. פרוץ, ס. עדן, ש. שניצר
מאירוביץ

עמדות מעסיקים -
ש. ניסים, ח. ליפשיץ

עמדות אמצעי
התקשורת - ח. ליפשיץ

מחקרי קוגניציה

תרומת הלימודים באקדמיה על היכולת
הקוגניטיבית של בוגרים עם מוגבלות שכלית -
ח. ליפשיץ, ש. ניסים

קריטריונים מדעיים לניבוי הצלחה בשילוב
בקורס רגילים - ח. ליפשיץ, ש. שניצר, גי. וורליק,
כ. אלטמן

מיקרו ומקרו - מבעי שפה של סטודנטים עם
מוגבלות שכלית - כ. אלטמן, ד. טל, ש. ניסים

ספר אלקטרוני - א. אלישיך, ס. עדן

זכרון עבודה - מ. מחגאנא, ח. ליפשיץ

דומיננטיות המיספריאלית לשפה - ב. כהן, נ.
משעל, ח. ליפשיץ

רציונאל מדעי של פרוייקט עוצמות:

(ליפשיץ, 2011; 2015; Lifshitz - Vahav)

תיאוריית ה"גיל המפצה"

על פי התאוריה לעיכוב בהתפתחות בשנותיהם הראשונות של בעלי מוגבלות שכלית יש פיצוי בשנים מאוחרות יותר והם ממשיכים להתפתח ולהתקדם אף בשנות הבגרות. כלומר תיתכן השהיה של היכולות בנילים הצעירים ופריחתן בשנים מאוחרות יותר. בהתאם לכך בוגרים בעלי מוגבלות שכלית יכולים לרכוש כישורים ומיומנויות שטרם רכשו בעבר. בניגוד לתפיסות קודמות טוענת התאוריה כי אנשים בעלי מוגבלות שכלית יכולים ללמוד לא רק כתוצאה מתיווך אלא גם מהניסיון ובניגוד להגדרות המוגבלות השכלית על פי ה-DSM-5 (2013) - הם גם מסוגלים ללמידה אקדמית. סדרת מחקרים שערכו ליפשיץ וחבריה מאוששים תאוריה זו.

(Lifshitz & Rand, 1999; Lifshitz & Tzuriel, 2004; Lifshitz, Tzuriel & Weiss, 2005; Lifshitz, Tzuriel, Weiss & Tzemach, 2011; Lifshitz & Katz, 2009; Lifshitz, Klein & Cohen, 2011; Lifshitz, Shnitzer & Mashal, 2015; Hen, Lifshitz & Vakil, in press)

Cognitive Reserve (Stern et al, 2003)

תיאוריית הרזרבות הקוגניטיביות

הבדלים אינדיבידואלים בעת ביצוע מטלות קוגניטיביות של אנשים מבוגרים תלויים במשאבים הקוגניטיביים שילהם. קיימות רשתות מוחיות וככל שהן גמישות ויעילות יותר, מסועפות ולא הרוסות, כך הן פחות חשופות לפגיעה או להפרעה תפקודית. גם לבוגרים בעלי מוגבלות שכלית יש כפי הניראה רזרבות קוגניטיביות המאפשרות להם לרכוש חומר קוגניטיבי שלא רכשו בעבר.

Neural compensation – יכולת להגיע לביצוע מקסימלי של המטלה ע"י גיוס רשתות מוחיות אלטרנטיביות. מבוגרים מסוגלים לבצע את אותה מטלה כמו צעירים, אבל תוך שימוש באסטרטגיה שונה: או שאותה רשת מוחית תפעל בדרך אלטרנטיבית או שהמטלה תתבצע אצל המבוגרים באזור מוחי שונה משל הצעירים וזהו מקור הפיצוי.

Cognitive Activity (Wilson & Benneth 2005)

תיאוריית הפעילות האקטיבי

השתתפות בפעילות קוגניטיבית במהלך החיים - מפחיתה את הסיכון למחלת האלצהיימר בגיל המבוגר. פעילות קוגניטיבית מפחיתה את הירידה בתהליכי עיבוד ולמידה בהם: מהירות תפיסתית וזיכרון עבודה, זיכרון סמנטי, מהירות תפיסתית, יכולת חזותית. במחקר שנערך יחד עם דר שושנה ניסים נמצא כי הפרוייקט תרם ליכולת הקוגניטיבית מעבר לנלמד בקורס של משתתפי הפרוייקט.

SCM (Feuerstein & Rand, 1974)

תיאוריית כושר ההשתנות הקוגניטיבית המבנית

תיאוריית כושר ההשתנות הקוגניטיבית-מבנית (SCM – Structural Cognitive Modifiability), ותאוריית הלמידה המתווכת, טוענות כי בכוחה של התערבות סביבתית-חינוכית מתאימה (למידה מתווכת) לחולל ביחיד שינויים קוגניטיביים-מבניים מעבר לגורמי הגיל, האטיולוגיה וחומרת הפגיעה (Feuerstein, 2003; Feuerstein & Falik, 2010).

למידה מתווכת היא זו שקובעת את תפקודו של היחיד ולא המטען הנניטי איתו הוא נולד.